

Constituția Republicii Populare Române 1952

MAREA ADUNARE NAȚIONALĂ
A REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

În temeiul articolelor 38 și 104 din Constituția Republicii Populare Române,
publicată în "Monitorul Oficial" Nr. 87 bis din 13 Aprilie 1948,

Adoptă următoarea

CONSTITUȚIE
a Republicii Populare Române
Capitol introductiv

Republica Populară Română este un stat al oamenilor muncii de la orașe și sate.

Republica Populară Română a luat naștere ca urmare a victoriei istorice a Uniunii Sovietice asupra fascismului german și a eliberării României de către glorioasa Armată Sovietică, eliberare care a dat putința poporului muncitor, în frunte cu clasă muncitoare condusă de Partidul Comunist, să doboare dictatura fascistă, să nimicească puterea claselor exploatare și să făurească statul de democrație Populară, care corespunde pe deplin intereselor și năzuințelor maselor populare din România.

Astfel s-au putut încununa cu o victorie istorică lupta de secole dusă de poporul muncitor român pentru libertate și independența națională, luptele eroice ale clasei muncitoare aliată cu țărănimea muncitoare pentru doborârea regimului capitalisto-moșieresc și scuturarea jugului imperialist.

Făurirea și întărirea statului de democrație Populară, prietenia și alianța cu marea Uniune Sovietică, sprijinul și ajutorul ei dezinteresat și frățesc asigură independența, suveranitatea de stat, dezvoltarea și înflorirea Republicii Populare Române.

Forțele armate ale Republicii Populare Române stau de strajă hotarelor țării, suveranității și independenței poporului român, securității sale și păcii.

Politica externă a Republicii Populare Române este o politică de apărare a păcii, de prietenie și alianță cu Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste și cu

țările de democrație Populară, o politică de pace și prietenie cu toate popoarele iubitoare de pace.

Minoritățile naționale din Republica Populară Română se bucură de deplina egalitate în drepturi cu poporul român. În Republica Populară Română se asigură autonomie administrativ-teritorială populației maghiare din raioanele secuiești, unde ea formează o masă compactă.

Prezenta Constituție a Republicii Populare Române consacră rezultatele obținute până acum de oamenii muncii, în frunte cu clasă muncitoare, în opera de construire a societății socialiste în țara noastră.

Politica statului de democrație Populară este îndreptată spre lichidarea exploatării omului de către om și construirea socialismului.

CAPITOLUL I

Orânduirea socială

Art. 1.

Republica Populară Română este un stat al oamenilor muncii de la orașe și sate.

Art. 2.

Baza puterii populare în Republica Populară Română este alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, în care rolul conducător aparține clasei muncitoare.

Art. 3.

Republica Populară Română s-a născut și s-a întărit ca rezultat al eliberării țării de către forțele armate ale Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste de sub jugul fascismului și de sub dominația imperialistă, ca rezultat al doborârii puterii moșierilor și capitaliștilor de către masele de la orașe și sate în frunte cu clasă muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist Român.

Art. 4.

În Republica Populară Română puterea aparține oamenilor muncii de la orașe și sate, care o exercită prin Marea Adunare Națională și Sfaturile Populare.

Sfaturile Populare constituie baza politică a Republicii Populare Române.

Art. 5.

Economia națională a Republicii Populare Române cuprinde trei formațiuni social-economice: formațiunea socialistă, mica producție de mărfuri și formațiunea particular-capitalistă.

Art. 6.

Fundamentul formațiunii social-economice socialiste este proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție care are fie forma proprietății de stat

(bun comun al poporului), fie forma proprietății cooperatiste-colectiviste (proprietatea gospodăriilor agricole colective sau a organizațiilor cooperatiste).

În formațiunea socialistă a economiei naționale este lichidată exploatarea omului de către om.

Formațiunea socialistă, căreia îi aparține rolul conducător în economia națională a Republicii Populare Române, constituie baza dezvoltării țării pe calea socialismului. Statul de democrație Populară, proclamând ca principală sarcină a sa construirea socialismului, întărește și lărgeste neîncetat formațiunea socialistă, asigură creșterea neîntreruptă a bunei stări materiale și a nivelului cultural al oamenilor muncii.

Art. 7.

Bogățiile de orice natură ale subsolului, fabricile, uzinele și minele, pădurile, apele, izvoarele de energie naturală, căile de comunicație de orice fel, transportul feroviar, fluvial, maritim și aerian, băncile, poșta, telegraful, telefonul, radio-ul, mijloacele de tipar, cinematografia și teatrul, gospodăriile agricole de stat, stațiunile de mașini și tractoare, întreprinderile comunale și partea naționalizată a fondului de locuințe de la orașe, constituie proprietate de stat, bun comun al poporului.

Art. 8.

Pământul în Republica Populară Română aparține celor ce-l muncesc.

Art. 9.

Inventarul viu și mort al gospodăriilor agricole colective și al cooperativelor, producția realizată, cât și toate întreprinderile sau construcțiile ce le aparțin, reprezintă proprietatea obștească a gospodăriilor agricole colective și a cooperativelor.

Țăranii membri ai gospodăriilor agricole colective au în folosința personală un lot de pământ pe lângă că și în proprietate personală gospodăria de pe acest lot, casa de locuit, animalele productive, păsări, inventar agricol mărunt – în conformitate cu statutul gospodăriei agricole colective.

Art. 10.

Mica producție de mărfuri în Republica Populară Română cuprinde gospodăriile țărănești mici și mijlocii, care posedă proprietate particulară asupra pământului bazată pe munca proprie a producătorului, ca și atelierele meseriașilor care nu exploatează munca altora. Statul ocrotește dreptul de proprietate particulară asupra pământului a țăranilor cu gospodării mici și mijlocii, pe baza legilor în vigoare.

Statul democrat-popular sprijină pe țăranii cu gospodării mici și mijlocii și pe meseriași, cu scopul de a-i feri de exploatarea capitalistă, de a spori producția realizată de ei și de a ridica bunăstarea lor.

Art. 11.

Formațiunea particular-capitalistă în Republica Populară Română cuprinde gospodăriile chiaburești, întreprinderile comerciale particulare, micile întreprinderi industriale nenaționalizate, bazate pe exploatarea muncii salariate.

Statul democrat-popular realizează în mod consecvent politica de îngrădire și eliminare a elementelor capitaliste.

Art. 12.

Dreptul de proprietate personală a cetățenilor Republicii Populare Române asupra veniturilor și economiilor provenite din muncă, asupra casei de locuit și gospodării auxiliare pe lângă casă, asupra obiectelor casnice și de uz personal, cât și dreptul de moștenire asupra proprietății personale a cetățenilor sunt ocrotite de lege.

Art. 13.

Viață economică a Republicii Populare Române se dezvoltă pe baza planului de stat al economiei naționale, în interesul construirii socialismului, creșterii neîncetate a bunei stări materiale și culturale a oamenilor muncii, întăririi independenței naționale a țării și a capacității ei de apărare.

Art. 14.

În Republica Populară Română, comerțul exterior este monopol de stat.

Art. 15.

În Republica Populară Română munca este o datorie și o chestiune de onoare pentru fiecare cetățean capabil de muncă, după principiul "cine nu muncește, nu mănâncă". În Republica Populară Română se înfaptuiește tot mai larg principiul socialismului: "De la fiecare după capacitățile sale, fiecăruia după munca sa".

CAPITOLUL II**Orânduirea de stat****Art. 16.**

Regimul de stat al Republicii Populare Române este regimul democrației populare, care reprezintă puterea oamenilor muncii.

Art. 17.

Statul român democrat-popular - stat unitar, suveran și independent:

a) apără independența și suveranitatea poporului român, cuceririle oamenilor muncii de la orașe și sate, drepturile, libertățile și puterea oamenilor muncii, împotriva dușmanilor poporului muncitor;

b) asigură întărirea și dezvoltarea forțelor de producție ale țării prin industrializarea ei socialistă, prin lichidarea înapoierii economice, tehnice și

culturale, prin transformarea socialistă treptată a agriculturii pe baza liberului consimțământ al țăranilor muncitori;

c) organizează și dezvoltă economia planificată, bazându-se pe întreprinderile de stat și cooperatiste;

d) organizează apărarea Republicii de dușmanii externi și conduce forțele armate ale țării;

e) asigură securitatea internă a cetățenilor, face inofensivi și reprimă pe dușmanii poporului;

f) conduce sistemul bănesc și de credite, elaborează și realizează bugetul de stat, stabilește impozitele, taxele și veniturile necesare pentru nevoile statului;

g) administrează băncile, întreprinderile și instituțiile de stat industriale, agricole și comerciale;

h) conduce învățământul public de toate gradele;

i) asigură creșterea continuă a bunei stări și sănătatea maselor populare de la orașe și sate;

j) asigură dezvoltarea culturii poporului român și a culturii minorităților naționale, socialistă în conținut, națională în formă;

k) veghează la aplicarea și respectarea Constituției și legilor Republicii Populare Române, ele fiind expresia voinței și intereselor poporului muncitor.

Respectarea și aplicarea întocmai a Constituției și a legilor țării este datoria principală a fiecărei instituții de stat și a fiecărui cetățean, ele fiind obligatorii pe întreg teritoriul Republicii.

Art. 18.

Republica Populară Română are următoarea împărțire administrativ-teritorială:

Regiunile: Arad, Bacău, Baia Mare, Bârlad, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Hunedoara, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Stalin, Suceava, Timișoara, Regiunea Autonomă Maghiară.

Art. 19.

Regiunea Autonomă Maghiară a Republicii Populare Române este formată din teritoriul locuit de populația compactă maghiară secuiască și are conducere administrativă autonomă, aleasă de populația Regiunii Autonome.

Regiunea Autonomă Maghiară cuprinde raioanele: Ciuc, Gheorgheni, Odorhei, Reghin, Sângeorgiu de Pădure, Sf. Gheorghe, Târgu-Mureș, Târgu-Sacuesc, Toplița.

Centrul administrativ al Regiunii Autonome Maghiare este orașul Târgu-Mureș.

Art. 20.

Legile Republicii Populare Române, hotărârile și dispozițiile organelor centrale ale statului sunt obligatorii pe teritoriul Regiunii Autonome Maghiare.

Art. 21.

Regulamentul Regiunii Autonome Maghiare este elaborat de Sfatul Popular al Regiunii Autonome și supus spre aprobare Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române.

CAPITOLUL III

Organul suprem al puterii de stat a Republicii Populare Române

Art. 22.

Organul suprem al puterii de stat a Republicii Populare Române este Marea Adunare Națională a Republicii Populare Române.

Art. 23.

Marea Adunare Națională este unicul organ legiuitor al Republicii Populare Române.

Art. 24.

Marea Adunare Națională are în competența sa directă:

- a) alegerea Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române;
- b) formarea Guvernului Republicii Populare Române;
- c) modificarea Constituției;
- d) chestiunile războiului și ale păcii;
- e) stabilirea planurilor economiei naționale;
- f) aprobarea bugetului de stat, a încheierii exercițiilor bugetare și stabilirea impozitelor și veniturilor destinate bugetului statului;
- g) stabilirea numărului de ministere, denumirea, contopirea și desființarea de ministere;
- h) modificarea împărțirii pe regiuni a teritoriului Republicii Populare Române;
- i) acordarea amnistiei;
- j) controlul general asupra aplicării Constituției.

Art. 25.

Marea Adunare Națională este aleasă de către oamenii muncii, cetățeni ai Republicii Populare Române, pe circumscripții electorale, câte un deputat la 40.000 locuitori.

Marea Adunare Națională se alege pe timp de 4 ani.

Art. 26.

O lege se socotește adoptată dacă e votată de majoritatea simplă a Marii Adunări Naționale.

Art. 27.

După adoptarea legilor de către Marea Adunare Națională, ele sunt semnate de Președintele și de Secretarul Prezidiului și publicate în Buletinul Oficial al Marii Adunări Naționale.

Îndeplinirea legilor adoptate de Marea Adunare Națională este obligatorie pentru toți cetățenii Republicii Populare Române.

Art. 28.

Sesiunile Marii Adunări Naționale se țin de două ori pe an. Convocarea Marii Adunări Naționale se face de către Prezidiul Marii Adunări Naționale.

Art. 29.

Marea Adunare Națională poate fi convocată în sesiuni extraordinare de către Prezidiul Marii Adunări Naționale, sau la cererea cel puțin a unei treimi din numărul total al deputaților.

Art. 30.

Marea Adunare Națională își alege în fiecare legislatură un Președinte și doi Vice-Președinți, care conduc ședințele Marii Adunări Naționale conform cu regulamentul interior de funcționare.

Art. 31.

Marea Adunare Națională validează mandatele deputaților aleși.

În vederea verificării condițiilor în care s-a desfășurat alegerea fiecărui deputat, Marea Adunare Națională alege o comisie de validare. Această comisie supune raportul sau aprobării Marii Adunări Naționale, care hotărăște validarea sau anularea alegerii fiecărui deputat.

Art. 32.

Marea Adunare Națională poate numi comisii de anchetă și revizie în diverse probleme.

Toate organele și funcționarii de stat au obligația să pună la dispoziția acestor comisii informațiile și documentele necesare.

Marea Adunare Națională stabilește pentru fiecare comisie în parte împuternicirile și modul ei de activitate.

Art. 33.

Fiecare deputat are dreptul de a pune întrebări sau de a interpela Guvernul ori pe miniștri în parte. Guvernul sau ministrul întrebat are obligația de a răspunde verbal sau în scris, în termen de cel mult 3 zile.

Art. 34.

Nici un deputat al Marii Adunări Naționale nu poate fi trimis în judecată și nu poate fi arestat fără încuviințarea Marii Adunări Naționale, în timpul sesiunilor, iar între sesiuni – a Prezidiului Marii Adunări Naționale.

Art. 35.

Marea Adunare Națională a Republicii Populare Române alege Prezidiul Marii Adunări Naționale, compus dintr-un Președinte, doi Vice-Președinți, un Secretar și treisprezece membri.

Art. 36.

Prezidiul Marii Adunări Naționale răspunde de toată activitatea sa în fața Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române.

Art. 37.

Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române are următoarele atribuțiuni:

- a) convoacă în sesiuni Marea Adunare Națională;
- b) emite decrete;
- c) interpretează legile în vigoare în Republica Populară Română;
- d) hotărăște consultarea poporului (referendum);
- e) anulează hotărârile și dispozițiunile Consiliului de Miniștri când acestea nu sunt conforme legilor;
- f) în intervalul dintre sesiunile Marii Adunări Naționale, revocă din funcțiuni și numește miniștri în Guvern la propunerea Președintelui Consiliului de Miniștri și cu aprobarea ulterioară a Marii Adunări Naționale;
- g) instituie decorațiile, medaliile și titlurile onorifice ale Republicii Populare Române;
- h) conferă decorațiile, medaliile și titlurile onorifice ale Republicii Populare Române; stabilește gradele militare, rangurile diplomatice și alte titluri speciale;
- i) în intervalul dintre sesiunile Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, la propunerea Guvernului, declară starea de război în cazul unei agresiuni armate îndreptate împotriva Republicii Populare Române sau împotriva unui alt stat, față de care Republica Populară Română are obligațiuni de apărare mutuală ce decurg din tratatele internaționale;
- j) numește și revocă pe comandantul suprem al forțelor armate ale Republicii Populare Române;
- k) declară mobilizarea parțială sau generală;
- l) exercită dreptul de grațiere și comutare a pedepselor;
- m) ratifică și denunță tratatele internaționale ale Republicii Populare Române;

n) acreditează și recheamă pe reprezentanții plenipotențari ai Republicii Populare Române în statele străine;

o) primește scrisorile de acreditare și de rechemare ale reprezentanților diplomatici ai statelor străine, acreditați pe lângă Prezidiu;

p) în interesul apărării Republicii Populare Române sau al asigurării ordinii publice și securității statului, proclamă în unele localități sau pe întreg teritoriul țării starea excepțională.

Art. 38.

Mandatul Marii Adunări Naționale încetează la expirarea termenului pentru care a fost aleasă.

Art. 39.

După expirarea mandatului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, Prezidiul Marii Adunări Naționale fixează noi alegeri în termen de cel mult trei luni, socotite de la ziua expirării mandatului Marii Adunări Naționale.

Prezidiul în funcțiune își păstrează împuternicirile sale până la alegerea noului Prezidiu de către noua Mare Adunare Națională a Republicii Populare Române.

Art. 40.

În caz de război sau în cazul altor împrejurări excepționale, Marea Adunare Națională poate să-și prelungească mandatul pentru timpul cât va dura starea excepțională.

Art. 41.

Marea Adunare Națională nou aleasă este convocată de către Prezidiul în funcțiune, în termen de cel mult trei luni după alegeri.

CAPITOLUL IV

Organele administrației de stat ale Republicii Populare Române

Art. 42.

Organul suprem executiv și de dispoziție al puterii de stat a Republicii Populare Române este Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Române.

Art. 43.

Consiliul de Miniștri este constituit de către Marea Adunare Națională a Republicii Populare Române și este format din:

- Președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române;
- Vice-Președinții Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române;
- Președintele Comitetului de Stat al Planificării;
- Președintele Comisiei Controlului de Stat;
- Miniștrii Republicii Populare Române;
- Președintele Comitetului de Stat al Aprovizionării;

- Președintele Comitetului de Stat pentru Colectarea Produselor Agricole;
- Președintele Comitetului învățământului Superior;
- Președintele Comitetului pentru Cinematografie;
- Președintele Comitetului pentru Artă.

Art. 44.

Consiliul de Miniștri este răspunzător și dă socoteală de activitatea sa în fața Marii Adunări Naționale, iar în intervalul dintre sesiunile Marii Adunări Naționale – în fața Prezidiului Marii Adunări Naționale.

Art. 45.

Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Române emite hotărâri și dispoziții pe baza legilor în vigoare sau în vederea aplicării lor și controlează executarea acestora.

Art. 46.

Aplicarea hotărârilor și dispozițiilor Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române este obligatorie pe întreg teritoriul Republicii Populare Române.

Art. 47.

Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Române are următoarele atribuții:

- a) coordonează și îndrumază activitatea ministerelor și a celorlalte instituții subordonate lui;
- b) ia măsuri pentru realizarea planului economiei naționale, a bugetului statului și în vederea consolidării sistemului bănesc și de credit;
- c) ia măsuri în vederea asigurării ordinii publice, apărării intereselor statului și ocrotirii drepturilor cetățenilor;
- d) exercită conducerea generală în domeniul relațiilor cu statele străine;
- e) fixează contingentele anuale de cetățeni care urmează să fie chemați la îndeplinirea serviciului militar activ; conduce organizarea generală a forțelor armate ale țării;
- f) înființează, după necesități, comitete și comisii speciale, precum și direcții generale pe lângă Consiliul de Miniștri pentru probleme economice, culturale, juridice și militare.

Art. 48.

Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Române poate anula ordinele și instrucțiunile miniștrilor neconforme legilor și hotărârilor Consiliului de Miniștri.

Art. 49.

În limitele competenței ministerelor pe care le conduc, Miniștrii dau ordine și instrucțiuni pe baza și în vederea aplicării legilor în vigoare, a hotărârilor și dispozițiilor Consiliului de Miniștri, controlând executarea lor.

Art. 50.

Ministerele Republicii Populare Române sunt următoarele:

Ministerul Afacerilor Externe;
Ministerul Afacerilor Interne;
Ministerul Agriculturii;
Ministerul Comerțului Exterior;
Ministerul Comerțului Interior;
Ministerul Construcțiilor și al Industriei Materialelor de Construcții;
Ministerul Cultelor;
Ministerul Energiei Electrice și Industriei Electrotehnice;
Ministerul Finanțelor;
Ministerul Forțelor Armate;
Ministerul Gospodăriilor Agricole de Stat;
Ministerul Gospodăriei Comunale și Industriei Locale;
Ministerul Gospodăriei Silvice;
Ministerul Industriei Alimentare;
Ministerul Industriei Cărnii, Peștelui și Laptelui;
Ministerul Industriei Cărbunelui;
Ministerul Industriei Chimice;
Ministerul Industriei Metalurgice;
Ministerul Industriei Petrolului;
Ministerul Industriei Lemnului, Hârtiei și Celulozei;
Ministerul Industriei Ușoare;
Ministerul Învățământului Public;
Ministerul Justiției;
Ministerul Poștelor și Telecomunicaçõesilor;
Ministerul Prevederilor Sociale;
Ministerul Sănătății;
Ministerul Securității Statului;
Ministerul Transporturilor.

CAPITOLUL V

Organele locale ale puterii de stat

Art. 51.

Organele puterii de stat în regiuni, raioane, orașe și comune sunt Sfaturile Populare ale oamenilor muncii de la orașe și sate.

Art. 52.

Sfaturile Populare se compun din deputați aleși pe timp de doi ani de către oamenii muncii, cetățeni ai Republicii Populare Române, din regiunea, raionul, orașul și comuna respectiva.

Normele de reprezentare în Sfaturile Populare se stabilesc prin lege.

Art. 53.

Sfaturile Populare îndruma munca organelor administrative subordonate lor, conduc activitatea locala pe tărâm economic și cultural, asigura menținerea ordinii publice, respectarea legilor și ocrotirea drepturilor cetățenilor, întocmesc bugetul local.

Art. 54.

Sfaturile Populare organizează participarea activa a oamenilor muncii la conducerea treburilor de stat și obștești și la opera de construire a socialismului.

Art. 55.

Sfaturile Populare iau hotărâri și dau dispoziții în limitele drepturilor ce le sunt acordate prin legile Republicii Populare Române.

Art. 56.

Organele executive și de dispoziție ale Sfatului Populare regionale, raionale, orașenesti și comunale sunt Comitetele Executive alese de deputații Sfatului Populare și sunt alcătuite din Președinte, Vice-Președinți, Secretar și membri.

Art. 57.

Organul puterii de stat al Regiunii Autonome Maghiare este Sfatul Popular al Regiunii Autonome.

Organul executiv și de dispoziție al Sfatului Popular al Regiunii Autonome Maghiare este Comitetul Executiv ales de el.

Art. 58.

Sfatul Popular al Regiunii Autonome Maghiare este ales după normele stabilite de lege, pe timp de 2 ani, de către oamenii muncii din Regiunea Autonoma, cetățeni ai Republicii Populare Române.

Art. 59.

Organul executiv și de dispoziție al Sfaturilor Populare din comunele mici este alcătuit din Președinte, Vice-președinte și Secretar, aleși de deputații Sfatului Popular respectiv.

Art. 60.

Organele executive și de dispoziție ale Sfaturilor Populare dau socoteala de activitatea lor atât Sfatului Popular care le-a ales, cât și Comitetului Executiv al Sfatului Popular imediat superior.

Art. 61.

Sfaturile Populare regionale, raionale și orașenesti organizează secțiuni ale Comitetelor Executive. Organizarea, modul de funcționare și activitatea secțiunilor sunt determinate prin lege.

Art. 62.

Secțiunile Comitetelor Executive ale Sfaturilor Populare sunt subordonate atât Sfatului Popular și Comitetului Executiv pe lângă care funcționează, cât și secțiunii corespunzătoare a Comitetului Executiv al Sfatului Popular imediat superior și Ministerelor respective.

Art. 63.

După expirarea mandatului Sfaturilor Populare, Comitetele Executive își păstrează atribuțiile până la constituirea noilor organe executive de către Sfaturile Populare nou alese.

CAPITOLUL VI

Instanțele judecătorești și procuratura

Art. 64.

Justiția în Republica Populară Română se desfășoară de către Tribunalul Suprem al Republicii Populare Române, Tribunalele regionale și Tribunalele populare, precum și de către instanțele judecătorești speciale, înființate prin lege.

Organizarea, competența și procedura tribunalelor sunt stabilite prin lege.

Art. 65.

Tribunalele apără regimul de democrație Populară și cuceririle poporului muncitor; asigură legalitatea Populară, proprietatea obștească și drepturile cetățenilor.

Art. 66.

Judecarea proceselor la toate instanțele se face cu participarea asesorilor populari, afară de cazurile când legea dispune altfel.

Art. 67.

Tribunalul Suprem al Republicii Populare Române este ales de Marea Adunare Națională pe termen de cinci ani.

Judecătorii și asesorii populari sunt aleși în conformitate cu procedura stabilită prin lege.

Prin lege este stabilită și numirea judecătorilor în instanțele speciale.

Art. 68.

În Republica Populară Română, procedura judiciară se face în limba Română, asigurându-se în regiunile și raioanele locuite de populație de altă naționalitate decât cea Română folosirea limbii materne a acelei populații.

Părților, care nu vorbesc limba în care se face procedura judiciară, li se asigură posibilitatea de a lua cunoștință, prin traducător, de piesele dosarului, precum și dreptul de a vorbi în instanță și a pune concluziuni în limba maternă.

Art. 69.

În toate instanțele, judecata este publică, în afară de cazurile prevăzute de lege.

Acuzatului i se garantează dreptul de apărare.

Art. 70.

Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii.

Art. 71.

Tribunalele pronunță hotărârile lor în numele poporului.

Art. 72.

Tribunalul Suprem al Republicii Populare Române exercită supravegherea activității judiciare a tuturor instanțelor judecătorești din Republica Populară Română.

Art. 73.

Procurorul General al Republicii Populare Române exercită supravegherea superioară a respectării legilor de către Ministere și celelalte organe centrale, de către organele locale ale puterii și administrației de stat, precum și de către funcționari și ceilalți cetățeni.

Art. 74.

Procurorul General al Republicii Populare Române este numit de Marea Adunare Națională pe termen de cinci ani. Locțiitorii Procurorului General al Republicii Populare Române și procurorii unităților locale ale Procuraturii sunt numiți de Procurorul General pe termen de patru ani.

Art. 75.

Procurorul General răspunde față de Marea Adunare Națională a Republicii Populare Române, și – în intervalul dintre sesiuni – față de Prezidiul Marii Adunări Naționale și față de Consiliul de Miniștri.

Art. 76.

Organele Procuraturii sunt independente de organele locale, subordonându-se numai Procurorului General al Republicii Populare Române.

CAPITOLUL VII

Drepturile și datoriile fundamentale ale cetățenilor

Art. 77.

Cetățenilor Republicii Populare Române le este asigurat dreptul la muncă, adică dreptul de a căpăta o muncă garantată și plătită potrivit cu cantitatea și calitatea ei.

Dreptul la muncă este garantat prin existența și dezvoltarea formațiunii socialiste a economiei naționale, prin creșterea neîntreruptă și sistematică a forțelor de producție în Republica Populară Română, prin înlăturarea posibilității crizelor economice și prin lichidarea șomajului.

Art. 78.

Cetățenii Republicii Populare Române au dreptul la odihnă.

Dreptul la odihnă este asigurat prin: stabilirea zilei de muncă de 8 ore pentru muncitori și funcționari; reducerea zilei de muncă sub 8 ore pentru anumite profesii cu condiții de muncă grele și pentru secții cu condiții de muncă deosebit de grele; stabilirea de concedii anuale plătite pentru toți muncitorii și funcționarii; punerea la dispoziția oamenilor muncii a caselor de odihnă, sanatoriilor și instituțiilor de cultură.

Art. 79.

Cetățenii Republicii Populare Române au dreptul la asigurare materială la bătrânețe, în caz de boală sau incapacitate de muncă.

Acest drept este garantat prin dezvoltarea largă a asigurărilor sociale ale muncitorilor și funcționarilor, pe socoteala statului, prin asistență medicală gratuită acordată celor ce muncesc și prin punerea stațiunilor balneare și climaterice la dispoziția oamenilor muncii.

Art. 80.

Cetățenii Republicii Populare Române au dreptul la învățătură.

Acest drept este asigurat prin învățământul elementar general, obligatoriu și gratuit; prin sistemul burselor de stat acordate studenților și elevilor merituoși din școlile învățământului superior, mediu și elementar, prin organizarea pe lângă întreprinderi industriale, gospodării agricole de stat,

stațiuni de mașini și tractoare și gospodării agricole colective a învățământului profesional gratuit pentru cei ce muncesc.

Învățământul de toate gradele este învățământ de stat.

Statul se îngrijește de dezvoltarea științei, literaturii și artei.

Art. 81.

Oamenilor muncii, cetățeni ai Republicii Populare Române, fără deosebire de naționalitate sau rasă le este asigurată deplina egalitate de drepturi în toate domeniile vieții economice, politice și culturale.

Orice fel de îngrădire directă sau indirectă a drepturilor oamenilor muncii, cetățeni ai Republicii Populare Române, stabilirea de privilegii directe sau indirecte pe temeiul rasei sau al naționalității cărora le aparțin cetățenii, orice manifestare de șovinism, ură de rasă, ură națională sau propagandă naționalistă șovină este pedepsită de lege.

Art. 82.

În Republica Populară Română se asigură minorităților naționale folosirea liberă a limbii materne, învățământul de toate gradele în limba maternă, cărți, ziare și teatre în limba maternă. În raioanele locuite și de populații de altă naționalitate decât cea Română, toate organele și instituțiile vor folosi oral și scris și limba naționalităților respective și vor face numiri de funcționari din rândul naționalităților respective sau al altor localnici care cunosc limba și felul de trai al populației locale.

Art. 83.

Femeia în Republica Populară Română are drepturi egale cu ale bărbatului în toate domeniile vieții economice, politice, de stat și culturale.

Femeia are drepturi egale cu ale bărbatului la muncă, salariu, odihnă, asigurare socială și învățământ.

Statul ocrotește căsătoria și familia și apără interesele mamei și copilului. Statul acordă ajutor mamelor cu mulți copii și mamelor singure, concedii cu plata salariului femeilor însărcinate; organizează maternități, creșe și cămine de copii.

Art. 84.

Libertatea de conștiință este garantată tuturor cetățenilor Republicii Populare Române.

Culte religioase sunt libere să se organizeze și pot funcționa liber. Libertatea exercitării cultelor religioase este garantată tuturor cetățenilor Republicii Populare Române.

Școala este despartită de biserică. Nici o confesiune, congregație sau comunitate religioasă nu poate deschide sau întreține instituții de învățământ general, ci numai școli speciale pentru pregătirea personalului cultului.

Modul de organizare și funcționare a cultelor religioase se reglementează prin lege.

Art. 85.

În conformitate cu interesele celor ce muncesc și în vederea întăririi regimului de democrație Populară, cetățenilor Republicii Populare Române li se garantează prin lege:

- a) libertatea cuvântului;
- b) libertatea presei;
- c) libertatea întrunirilor și a mitingurilor;
- d) libertatea cortegiilor și a demonstrațiilor de stradă.

Aceste drepturi sunt asigurate punându-se la dispoziția maselor muncitoare și organizațiilor lor tipografiile, depozitele de hârtie, clădirile publice, străzile, mijloacele de comunicații și alte condiții materiale necesare exercitării acestor drepturi.

Art. 86.

În conformitate cu interesele celor ce muncesc și în scopul dezvoltării activității politice și obștești a maselor populare, cetățenilor Republicii Populare Române li se asigură dreptul de asociere în organizații obștești, în sindicate profesionale, uniuni cooperatiste, organizații de femei, de tineret, organizații sportive, asociații culturale, tehnice și științifice.

Orice asociație cu caracter fascist sau antidemocratic este interzisă. Participarea la astfel de asociații este pedepsită de lege.

Cetățenii cei mai activi și cei mai conștienți din rândurile clasei muncitoare și din rândurile celorlalte pături de oameni ai muncii se unesc în Partidul Muncitoresc Român, detașamentul de avangardă al oamenilor muncii în lupta pentru întărirea și dezvoltarea regimului de democrație Populară și pentru construirea societății socialiste.

Partidul Muncitoresc Român este forța conducătoare atât a organizațiilor celor ce muncesc, cât și a organelor și instituțiilor de stat. În jurul lui se strâng laolaltă toate organizațiile celor ce muncesc din Republica Populară Română.

Art. 87.

Cetățenilor Republicii Populare Române le este garantată inviolabilitatea persoanei.

Nimeni nu poate fi arestat decât pe baza hotărârii tribunalului sau a procurorului, conform prevederilor legii.

Art. 88.

Inviolabilitatea domiciliului cetățenilor și secretul corespondenței sunt ocrotite de lege.

Art. 89.

Republica Populară Română acordă drept de azil cetățenilor străini urmăriți pentru apărarea intereselor celor ce muncesc, pentru activitate științifică, pentru participare la lupta de eliberare națională sau de apărare a păcii.

Art. 90.

Fiecare cetățean al Republicii Populare Române este dator să respecte Constituția și legile Statului de democrație Populară; să păzească, să întărească și să dezvolte proprietatea obștească socialistă; să respecte disciplina muncii; să contribuie activ la întărirea regimului de democrație Populară și la propășirea economică și culturală a țării.

Art. 91.

Serviciul militar este obligatoriu. Serviciul militar în rândurile Forțelor Armate ale Republicii Populare Române este o îndatorire de onoare a cetățenilor Republicii Populare Române.

Art. 92.

Apărarea Patriei este datoria sfântă a fiecărui cetățean al Republicii Populare Române. Trădarea de Patrie, călcarea jurământului, trecerea de partea inamicului, aducerea de prejudicii capacității de apărare a statului, spionajul constituie crimele cele mai grave față de popor și de stat și sunt pedepsite de lege cu toată asprimea.

CAPITOLUL VIII**Sistemul electoral****Art. 93.**

Alegerile de deputați pentru Marea Adunare Națională și pentru Sfaturile Populare se fac prin vot universal, egal, direct și secret.

Art. 94.

Alegerile de deputați se fac prin vot universal. Toți oamenii muncii, cetățeni ai Republicii Populare Române, care au împlinit vârsta de 18 ani, fără deosebire de rasă sau naționalitate, sex, religie, grad de cultură, profesiune sau durata domiciliului, au dreptul de a lua parte la alegerea deputaților, cu excepția alienaților, a persoanelor condamnate prin hotărâre judecătorească la pierderea dreptului electoral și a celor declarați nedemni prin lege.

Poate fi ales deputat al Marii Adunări Naționale și al Sfaturilor Populare oricare om al muncii, cetățean al Republicii Populare Române cu drept de vot, care a împlinit vârsta de 23 de ani.

Art. 95.

Alegerile de deputați se fac prin vot egal. Toți oamenii muncii, cetățeni ai Republicii Populare Române, iau parte la alegeri în condiții egale și fiecare are dreptul la un singur vot.

Art. 96.

Femeile au dreptul de a alege și de a fi alese în Marea Adunare Națională și în Sfaturile Populare la fel cu bărbații.

Art. 97.

Cetățenii aflați în rândurile Forțelor Armate ale Republicii Populare Române au dreptul de a alege și a fi aleși, la fel ca toți oamenii muncii, cetățeni ai Republicii Populare Române.

Art. 98.

Alegerile de deputați se fac prin vot direct. La alegerile pentru Marea Adunare Națională și pentru toate Sfaturile Populare, oamenii muncii, cetățeni ai Republicii Populare Române participă în mod nemijlocit, prin vot direct.

Art. 99.

Alegerile de deputați se fac prin vot secret.

Art. 100.

Candidaturile pentru alegerea deputaților se depun pe circumscripții electorale, după normele stabilite prin lege. Dreptul de a depune candidaturi este asigurat tuturor organizațiilor oamenilor muncii: organizațiilor Partidului Muncitoresc Român, sindicatelor profesionale, cooperativelor, organizațiilor de tineret și altor organizații de masă, precum și asociațiilor culturale.

Art. 101.

Fiecare deputat este obligat să dea socoteală în fața alegătorilor de activitatea sa și de aceea a organului ales din care face parte.

Deputatului i se poate retrage oricând mandatul, în urma hotărârii majorității alegătorilor, luată în conformitate cu procedura fixată de lege.

CAPITOLUL IX

Stema, Drapelul și Capitala Republicii Populare Române

Art. 102.

Stema Republicii Populare Române reprezintă munți împăduriți, deasupra cărora se ridică soarele. În partea stângă a stemei se află o sondă. Stema este încadrată de o cunună de spice de grâu. În partea de sus a stemei se află o stea în cinci colțuri. În partea de jos a stemei, spicele sunt înfășurate într-o panglică tricoloră pe care sunt scrise literele R.P.R.

Art. 103.

Drapelul Republicii Populare Române poartă culorile roșu, galben și albastru, așezate vertical cu albastrul lângă lăncie. În mijloc este așezată stema Republicii Populare Române.

Art. 104.

Capitala Republicii Populare Române este orașul București.

CAPITOLUL X

Procedura de modificare a Constituției Republicii Populare Române

Art. 105.

Constituția Republicii Populare Române poate fi modificată numai prin lege votată de Marea Adunare Națională.

Proiectul de lege asupra modificării Constituției se consideră adoptat dacă a fost votat de cel puțin două treimi din numărul total al membrilor Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române³⁵⁵.

³⁵⁵ Constituția Republicii Populare Române din 1952 a fost adoptată de Marea Adunare Națională în baza articolelor 38 și 104 din Constituția Republicii Populare Române din 1948 după discutarea proiectului publicat la data de 19 iulie 1952 de către Comisia constituțională pentru pregătirea proiectului de Constituție. Marea Adunare Națională a votat Constituția în ședința din data de 24 septembrie 1952, cu unanimitate de 324 voturi, situație certificată de Președintele Marii Adunări Naționale, Coliu Dumitru, și de secretarii Marii Adunări Naționale, Marusi Gheorghe și Belea Miron.

Constituția a fost promulgată în data de 24 septembrie 1952, sub semnătura Președintelui Prezidiului Marii Adunări Naționale, dr. Petru Groza, și a secretarului Prezidiului Marii Adunări Naționale, Marin Florea Ionescu, și a fost publicată în "Buletinul Oficial al Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române" nr. 1 din 27 septembrie 1952.

Constituția a intrat în vigoare la 24 septembrie 1952, adică la data adoptării ei. Ea abrogă implicit, pe aceeași dată, Constituția din 1948.

Această Constituție a fost modificată prin următoarele acte normative:

- 1) Legea nr. 3/1953 pentru reorganizarea unor ministere și includerea Președintelui Comitetului de Stat pentru Arhitectura și Construcții în Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Române, publicată în Buletinul Oficial nr. 4 din 29 ianuarie 1953 (modifică Art. 43 și 50);
- 2) Legea nr. 7/1953 pentru modificarea articolelor 43 și 50 din Constituția Republicii Populare Române, publicată în Buletinul Oficial nr. 6 din 26 ianuarie 1954;
- 3) Legea nr. 3/1954 pentru modificarea articolului 35 din Constituția Republicii Populare Române, publicată în Buletinul Oficial nr. 19 din 21 aprilie 1954;
- 4) Legea nr. 4/1955 pentru modificarea articolelor 43 și 50 din Constituția Republicii Populare Române, publicată în Buletinul Oficial nr. 13 din 2 iunie 1955;
- 5) Legea nr. 5/1956 pentru modificarea articolelor 18, 19 alineatul 2 și articolului 50 din Constituția Republicii Populare Române, publicată în Buletinul Oficial nr. 11 din 4 aprilie 1956;
- 6) Legea nr. 1/1957 pentru modificarea articolelor 43, 47 lit. f și 56, precum și pentru abrogarea articolelor 50, 59 și 62 din Constituția Republicii Populare Române, publicată în Buletinul Oficial nr. 11 din 28 martie 1957;
- 7) Legea nr. 1/1958 pentru modificarea articolului 35 din Constituția Republicii Populare Române, publicată în Buletinul Oficial nr. 3 din 15 ianuarie 1958;
- 8) Legea nr. 2/1959 pentru modificarea articolelor 52 și 58 din Constituția Republicii Populare Române, publicată în Buletinul Oficial nr. 31 din 31 decembrie 1959;